Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zamankbr.ru

ЗАМАН

Геуюрге кюн, 20 декабрь, 2016 жыл №243 (20164)

ВРЕМЯ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Тюбешиу

Республикада билим бериуню андан ары айнытыуну амаллары сюзюлгендиле

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Юрий Коков** Москвада Россей Федерацияны Билим бериу министерстводсуну башчылары бла тюбешгенди. Министр **Ольга Васильева**, аны орунбасары **Людмила Огородникова** бла ушакъны кезиуюнде республикада билим бериуню андан ары айнытыу, Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университетни статусун кётюрюу, алай бла уа КъМР-ни экономикасына кадрла хазырлауну игилендириу бла байламлы вопросла сюзюлгендиле. Орта профессионал билим бериуню сферасын кючлендиррге, выпускникле сайлагъан усталыкъларына кёре ишлерча этерге кереклисине энчи эс бурулгъанды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Багъа бичиу

Айырмалылагъа – КъМР-ни Башчысыны стипендияларын

Озгъан байрым кюн Нальчикде Сабий чыгъармачылыкъны «Кюн шахар» академиясында Къабарты-Малкъарны Башчысыны стипендияларына тийишли болгъан студентлеге бла аспирантлагъа сертификатла берилгенди. Анга аталгъан къуучлы жыйылыугъа КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы **Мухамед Кодзоков**, республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары - КъМР-ни билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министри **Нина Емузова**, КъМР-де болгъан бийик окъуу юйлени эмда илму учреждениляны оноучулары, келечилери да къатышгандыла.

Бу жол стипендиантланы саны эллиге жеттенди. Аладан 40-сы студентледиле, 10-су уа Россей Федерацияны бийик окъуу юйлерини бла илму учреждениляры аспирантларыдыла. Аланы аралары илмуда, искусствода, медицинада, юриспруденцияда, билим бериуде, химия, биология, жангы технологияла жаны бла да ишлерик жаш алимле бла устала, жангычылыкъларыюнчюн ата журтлу эм тыш къыраллы патентле къоллу болгъанла, халкъла аралы эм россейли конкурслагъа, олимпиадалагъа, конференциялагъа къатышып, алчы жерле алгъанла, волонтёрла да бардыла.

- Сиз Россейни шёндюгю къыйын болумунда билимигизни, усталыгъыгъызны да къыралгъа жаратыргъа итиннген, алгъа къарагъан, тири, хунерли жаш адамласыз. Бизни бийик окъуу юйлерибизде ишлеген профессор-преподаватель къауумну уллу профессионализмликлери уа сизни мындан ары жетишимлеригизни ёзегиди,-дегенди КъМР-ни Башчысыны стипендиялары жаны бла эксперт советни председатели Мухамед Кодзоков.

Ол Къабарты-Малкъар къырал университетни жаш алимлери студентле бла бирге медицинада хайырланнган «3D» жаны бла жангы илму амал тапханлары бла ёхтемленнгенин да чертгенди.

Гадийланы Танзилягъа сертификатны Мухамед Кодзоков бергенди.

Нина Емузова Аналаны Азаматха сертификат берген кезиу.

Алагъа билеклик этип тургъан ата-аналагъа КъМР-ни Башчысы **Юрий Коковну** атындан ыспас этгенди.

Нина Емузова уа бу къуучлы иш аны жаш заманын эсине тюшюртгенин айтханды. Ол да Къабарты-Малкъар къырал университетни экинчи курсунда окъугъан заманында бийик багъагъа тийишли болгъан эди. «Айырмалылагъа Ленинчи стипендия берилиучю эди. Ол а бизни бютюн иги окъургъа, жамауат жашаугъа тири къатышыргъа кёллендиргенди»,- дегенди.

Правительствону Председателини орунбасары стипендиялагъа тийишлилени сайлай туруп, илму ишле бла шагъырейлене, алагъа ВАК бичген багъаланы окъуй, сейирге къалгъанларын да чертгенди. Ишлерин уста билген, анда жетишимле болдургъан, билимлери бийик болгъан, республиканы айнууна къошумчулукъ этген адамларыбыз не къадар кёп болсала, жашауубуз ол къадар ырахатлы, къолайлы да боллукъду,дегенди.

Стипендиантла да бу къыйын заманда аланы окъууларына, жашауларына да тутхучлулукъ этгенлери ючюн республиканы Башчысына эмда башха оноучуларына жюрек ыразылыкъларын билдиргендиле. Саугъаланнганлагъа, аланы алгъашларгъа келгенлеге да уллу болмагъан концерт программа да кёргюзтюлгенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Эс вёлюу

Больницада саусузланы аллына администратор чыгъарыкъды

Кёп болмай КъМР-ни саулукъ сакълау министри Светлана Расторгуева Нальчикде Кардиология арада болгъанды. Алгъаракълада мында администратор ишлет башлагъанды. Жарыкъ бетли тиширыу, келгеннге тюбеп, керек болса, болушлукъ берликди. Андан сора да, аякъ кийимлерини тышындан бахилала киерлерин, пальтоларын бла курткаларын гардеробха бериррлерин эм лифтни жаланда пациентлеге хайырланыргъа жарагъанын эсге саллыкъды.

Больницада дагъыда бир жангыртыу сингдирилгенди: саусузлагъа дап стенд къуралгъанды. Анда тюрлю-тюрлю билдириуле, коррупциячылыкъгъа къажау службаны телефон номери да бардыла.

Медицина арада гардеробха, администраторну ишчи жерине да ремонт этилгенди. Саусузланы кёре келгенлеге жангы шинтикле орнатылгъандыла, холлдагы телевизорда стационарны иши бла байламлы роликле да кёргюзтюледиле.

Министр тюрлениулеге бийик багъа бигенди. «Администратор жарыкъ тюбесе, ангылатса, саусузланы кёре келгенле да ыразы боллукъдула, тынчайырыкъдыла. Кардиология ара биогюнлюкде республикада саулукъгъа бакъгъан эм иги учреждениладан бирине саналады. Мында диагностика бардырыргъа эм багъыу ишде да бийик технологияны амалланы хайырланадыла», - дегенди ол.

- Ауруп келген адам мында урыннганланы къайгъыргъанларын, тийишли эс бергенлерин сезер ючюн, ишибизни игилендиррге, жангы амалланы да хайырланыргъа кюрешебиз. Биз не заманда да саусузну, аны ахлуларын да ыразы этерге итинебиз. Не тюрлю жарсыу болгъаннга да эс бурулмай къалмайды, - деп белгилегенди медицина араны баш врачы Нодар Шорданов.

Бизни корр.

Пресс-конференция

Татьяна ЕГОРОВА:

Жылны ичинде Парламентни праволу ишин кючлендириуге, бюджетни файдалылыгъын ёсдюрюуге, инвестицияланы кёбейтиуге энчи магъана берилгенди

Озгъан байрым кюн КъМР-ни Парламентини спикери Татьяна Егорова пресс-конференция бардырыргъанды. Сагъатдан артыкъ заманны ичинде уа журналистлеге келир жылда тамамларгъа белгиленнген жумушланы юслеринден, экономиканы айнытыуну, инвестицияланы кёбейтиуню, предпринимательствогъа болушлукъ бериуню эм кёп башха магъаналы законланы юслеринден айтханды.

Соруулагъа жууапла берирден алгъа уа Татьяна Борисовна быллай тюбешиуле жылны эсеплерин чыгъарыргъа онг бергенлерин чертгенди. Ол Парламентни иши праволу базаны игилендириуге, бюджетни файдалылыгъын ёсдюрюуге, инвестицияланы кёбейтиуге бурулгъанын белгилегенди. «Хар замандача, социальный сферагъа энчи эс бурулгъанды, къабыл кёрюлген законла жашауда къалай бардырылгъанларына контроль толтурулгъанды»,- дегенди ол.

Спикер аламлы информация органланы келесоруу берилгенди. Аланы кёбюсю экономика бла байламлы эдиле. Биринчиден, келир жыл къаллай юч проблемагъа энчи эс бурулукъду деп соргъандыла. Татьяна Егорова айтханыча, 2017 жылны бюджетин къураугъа эмда аны жашауда файдалы бардырыугъа, ол санда битеу социальный борчланы толтуругъа, уллу магъана берилликди.

- Промышленностьну бла туризмни файдалылыкъларын ёсдюрюрге керекди. Тырныауузну вольфрамолибден комбинатын жангыртыугъа ышанылукъ бютюнда кючлюдю. Сиз билгенден, РФ-ни Президенти Владимир Путин федерал Правительствогъа предприятияны жангыртыу, молибденни чыгъарыу бла байламлы проектни тинтиррге буйрукъ бергенди. Ол файдалы болуп, предприятие ишлеп башлар деп бек ийнанабыз,-дегенди.

«Этана» промышленный комплексге да итиниулюк барды. Декабрьде уа Къытай Халкъ Республиканы Къырал советини башчысы Ли Кэцяна бла РФ-ни премьер-министри Дмитрий Медведев келишимге къол салгъандыла. Анга кёре, заводну 2016-2023 жыллада битдиррге белгиленеди. Бу жумушлагъа 12,9 миллиард сом къоратылыкъды.

Татьяна Борисовна Къабарты-Малкъар аграр республика болгъанын эсгертгенди эмда Россейге къажау санкцияланы кезиуюнде КъМР-ни фермерлерини уллу онглары болгъанларын чертгенди. «Экономика бла байламлы соруула артыкъда магъаналыдыла, алай социальный сфера унутулуп къалгъан сунмагъыз. Экономиканы аягъы юсюне чилерине Парламентни ишин тынгылы эм тюзлюк бла кёргюзтгенлери ючюн ыразылыгъын билдиргенди. «Быллай халда уа биз быйыл экинчи кере тюбешбиз. Ол а республиканы жамауатын жарсытхан законланы сюзерге, адамланы къайгъыртхан соруулана ачыкъларгъа онг береди»,-дегенди ол сёзюнде.

Инвестицияла – экономиканы ёсдюрюу мурдору

Ол кюн Парламентни башчысына тюрлю-тюрлю сфераладан 20-дан аслам адам этиу кёп жарсыулу соруулана тамамлайды – адамла иш бла жалчытылынадыла, бюджетле налогла бла толтурулмадыла, къолайлыкъ ёсдюрюледи. Аны ючюн а мен сагъынынган проектле республикагъа стратегиялы магъаналыдыла»,-деп къошханды ол.

Келир жылны бюджети къыйын экономика болумда къуралады. Алгъын файдаланы асламы акциялени хайырындан къуралгъан эселе, биогюнлюкде уа ичи затланы чыгъарыу 80 процентге азайгъанды. Быллай болумда бюджет къалай толтуруллугун билирге сюйгенди.

Акциз товарладан 5,6 миллиард сом налог жыяргъа белгиленеди. Бу тарихле республиканы социально-экономикасын айнытыуну прогноз планына кёре тохтащдырылгъандыла, аракъы чыгъаргъан заводланы казнаны аллында борчлары да тергелгенди. «Алай ачхана толусулай жыяллыкъбыз деп ышанырча тюйюлдю. Аны ючюн а Правительство бюджетни толтруруну башха амалларын излейди. Биз акъыл этгенден, инвестицияланы кёбейтиу, налог дисциплинаны къатыландырыу, гитче эм ортолыкъ бизнесни айнытыу муратларыбызгъа жетерге онг берликди. Бу отраслны ишин игилендирир ючюн а, ичги затланы чыгъарыу эм сатыу къыралны къолунда болургъа керекди»,-деп чертгенди спикер.

Къабарты-Малкъарны келечиси - Европа Советде

Соруулана бир къауму Татьяна Егорова Европа Советни жер-жерли эм регион властьланы Конгрессини ишине къатышхана бла байламлы эдиле. Алагъа жууапла бере, Татьяна Борисовна россейли делегация 36 адамдан къуралгъанын, ол Конгрессни Регионланы палатасыны къауумуна эмда Башчылыкъ этиу жаны бла комитетте киргенин билдиргенди, дагъыда европалы халкъ партиягъа да къошулгъанды.

Конгрессни жыйылыуларында кёп тюрлю оюмла айтылгъан эселе да, Европаны къыраллырында битеу проблемала бирча болгъанлары ачыкъланнганды. Анда коррупция, айырылуны кезиулеринде чырмаула, радикал сюзюлгенди. Бу проблемала уа Россейге да магъаналыдыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къууанч

Элге ичер суу келди

Кёп болмай Элбрус районда Байдаланы элде таза суу баргъан эмда канализация быргъыла тартылгъандыла. Биогюнлюкде мында онеки юйюр жашайды. Кёп жылланы ичинде таза сууну шаудандан алып турургъа тюшгенди.

Байдаланы элге 150 жыл чакъылы болады. Болсада таулу халкъ кёчгончюлюкден къайтханындан сора бу жерле къар юзюлюгюре къоркъуулу тийгере саналгъанлары ючюн адамланы Элбрус элде кёп къатлы юйледе фатарлагъа кёчерге чакъыргъандыла. Ол себепден бусагъатда мында жаланда онеки юйюр жашайды.

Элде коммуникация инфраструктурану тартыргъа эртгеден да мурат этилгенди. Биогюнлюкде уа аны ара орамында кир суу баргъан 300, таза суу баргъан а - 380 метр быргъыла тартылгъандыла.

- Элге газ 1990 жыллада окъуна жеттенди. Болсада хар юйде кесини сууу болмагъаны адамланы бек жунчутхан шартладан бири эди. Энди, ремонт ишле бошалгъанлай, келир жыл орамгъа асфальт салыргъа да мурат этебиз. Ишле барыда Элбрус элни жер-жерли бюджетинден бёлюнгген ахчагъа бардырыладыла, - деп билдиреди Элбрус элни администрациясыны башчысы Жаппуланы Мусса.

Алиса ТАРИМ,
Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясыны пресс-службасыны таматасы.

Жазылыу - 2017

Газетибиз хар юйюрге керек болгъанына кёп болмай энтта тюшюндюм

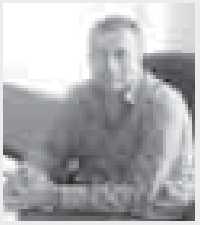

Таулума деген хар адам да «Заман» газетни жаздырыргъа кереклисин бу жарым жылны ичинде мен бек ахшы ангылагъанма. Аны неден айтханымы да билдерейим. Москвада Луначарский атлы театр институтда театр актёрлагъа окъургъа энтта да бир студияны жиберирге келишим этгеним бла байламлы, фахмулу, ана тиллерин билген сабийле сайлай, тау элледе кастинг этип айланама.

Кертисин айтханда, хал былай жарсыулуду деп сунмай эдимшколну бошай тургъанла ёз тиллерин, тарыхларын, одабиятларын, дуния таныгъан адамларын окъуна иги билмейдиле. Ол мени бек ачыу этдиреди. Былайда бизге, бек алгъа ата-аналагъа, устазлагъа да «Заман» газет болушуругъуна ишекизме.

Бюгюн къайсы таулу сабийни да къолуна берселе, аны окъурукъ азды. Нек? Таматаларбыз издаанияны сыйын учуз этгенден, бизни кибик миллетте ана тилибизде газетни чыгъууну магъанасын ангыламагъандан. Хар бир таулу юйюр, аны жаздырып, хар номерин окъуп, анда жазылгъан затны сюзе турсала юйлеринде, сабийлерибиз бу болумгъа тюшмезликлерине ийнанама.

Китап окъургъа заман жетишмеген да, бу жангыз газетибизге уа табыллыкъ болур сагъат. Бюгюн ол башхалагъа угъай, кесибизге, халкъыгъыбызны сакъларгъа керек болгъанын эсге алсакъ.

Газетибиз а кёп затны юсюнден хапар айтады – саясат жангылыкъланы, культура жетишимлени, ол санда Къулийланы Къайсын атлы малкъар къыралт театрыбызны этген ишлерини, юрюгеи жолларыны, жангы китапланы, эски, жанты тарыхыбызны, белгили, юлгюлю адамларыбызны да юслеринден.

Ма андан эсге салама ана тилибизде чыкъгъан жангыз газетибизге жазылыгъыз деп, андан башланадыла хар миллетибизге керекли затла.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Мажит,
Къулийланы Къайсын атлы малкъар къырал драма театрны директору, КъМР-ни, КъЧР-ни да сыйлы артисти, Ингуш Республиканы халкъ артисти.

Жангы жылгъа - «Заман» бла бирге

Сыйлы жамауат!

«Заман» - миллетибизни жангыз газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкъны культурасыны, тарыхыны, бюгюннгю жашауну, айтхылыкъ адамларыны, жетишимлерини эмда жарсыуларыны юсюнден басмаланнган материалланы сиз бир башха изданияда табаллыкъ тюйюлсюз.

Алайды да, жазылыгъыз, билеклик этигиз кесигизни газетигизге! Жангы жылда да ол сизни керти шуёхугъуз, огъурлу сёз нёгеригиз болур деп ышанабыз.

Бизни индексибиз - 51532

Татьяна ЕГОРОВА:

Жылны ичинде Парламентни праволу ишин кючлендириуге, бюджетни файдалылыгъын ёсдюрюуге, инвестицияланы кёбейтиуге энчи магъана берилгенди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

РФ-ге къажаулукъ уллу болгъан кезиуде бизни къыралны делегациясы бу жыйылыугъа къатышханы магъаналыды. Тюбешиулени кезиуюнде уа Россейни амалгап сёлешгенде да болгъандыла. «Алай бизни къыралгъа къажау санкцияла кийирир жанлыла жыйылыуадан тышында кеслерини шуёхлукъларын кёргюзтгендиле, бизни бла бирге ишлергге хазыр болгъанларын билдиргендиле. Аны даангылармады, эртте, кеч болса да, келишиулюк тохташдырыллыкъды. Россей бла кючню болушлугу бла сёлеширге жарамайды, ани европалы политикле иги англайдыла»,-деп къошханды спикер.

Келир жыл а Татьяна Борисовна Конгрессде гендер вопрос бла байламлы доклад этерге белгилейди. Аллай оюмгъа уа Москвада тишируланы халкъла аралы формуларына къатышхандан сора келгенди. Анда ол Къабарты-Малкъарны жамауат-политика эм экономика жашауунда тиширыуланы жерлерини юслеринден доклад этген эди. Анга тынгылагъанла уа Кавказда ала политикада, бизнесде, коммерциялы болмагъан секторда быллай уллу магъананы тутханларына бек сейир этген эдиле.

- Шимал Кавказны юсюнден оюмла эртте къуралгъанлыла, Европада угъай, кеси къыралыбызда окъуна да бизни эркинликлерибиз болмагъан сунадыла. Быллай оюмла уа республиканы айныуына, алгъа барыууна чырмайдыла, аланы бузарга керекди,-деген ол.

Кемчиликле хакъсыз тюзетилликдиле

Келир жыл январьда республикада жашагъанлагъа жангы квитанцияла келликдиле – жеринден тепдирилмеген объектле ючюн налог. Ол, белгилисича, объектлени кадастр, башжаны айтханда, рынок, багъаларына кёре саналгъанды. Кьолайсызлыкъны, къыттлыкъны кезиуюнде жангы тёлеуле халкъны къозгъамазламы, деп да соргъандыла.

Алай Татьяна Егорова ол федерал излем болгъанын, битеу къыралда да кийирилгенин чертгенди. Жангы налог халкъны къолайлыгъына уллу себеплик этмез ючюн, багъала тёрт жылны ичинде аз-азадан кётюрюллюкдюле. Законлагъа этилген тюзетиулеге кёре, энди объектлени багъасын тохташдырыу бла жалычакъсыз оценщикле угъай, бюджет организацияла кюреширикдиле. Ала алгъын этилген кемчиликлени хакъсыз тюзетирикдиле, объектлени базасын жыйыщдырлыкъдыла.

Быйыл социальный тёлеулени юлешиу бла байламлы бир-бир законла тюрлендирилгендиле, ол санда алледе ишлеген усталагъа жашау журтла, тек эм жылыу ючюн компенсациялы тохташдырыуну низамы да. Быллай къыскартыула мындан ары да бардырыллыкъмыдыла деген соруугъа жууап бере, Татьяна Егорова алгъын ачха жашау журтну кенглигине кёре тёленнген эсе, энди битеу усталагъа да ол бир ёлчемде бериллигин билдиргенди – 1200 som.

-Усталаны 65 процентни алгъан компенсация минг сомгъа да жетмей эди,-деген ол. - Ачха къысхартылгъанды дерча тюйюлдю. Алай бла биз бу тёлеулени юлешгенде хыйлачыланы жолларын кесгенбиз. Бу социальный болушлукъ адрес халда бериледи эмда социальный тюзлюкню тохташдырады.

Сёз кёп къатпы юйлеге ремонт этиу жаны бла законну юсюнден да баргъанды. Спикер, аны энчиликлерин ангылата, КъМР-де 70-80 жыллары толгъан бир жерде да ишлемеген, кеслери алларына жашагъан пенсиячылагъа льготала тохташдырылгъанларын эсгертгенди.

Миллет телеканалгъа – цифра эфир

КъМР-ни Правительтосуну буйругъу бла, республикалы газетале бла журналла бирикдирилип, «КБР-Медиа» учреждение къурулады. Аны бла байламлы редакциялада информация политика башха боллукъмуду, Парламент бу жангычылыклагъа къалай къарайды? Ол соруулагъа жууаплай, Татьяна Борисовна тюрлениуде кийирилликлерин, Парламент бла Правительство республикалы асламлы информация органланы учредительлери болгъанлай къалыллыкъларын чертгенди.

Жаланда къурау-праволу тюрлениуле бардырыладыла эмда ала къырал учреждениланы санын кыысхартыу бла байламлыдыла. «Бизни тинтуилерибизге кёре, финанс бёлюмлени ишлери алышынады, ол а къырал газетледе бла журналлада информация политикагъа себеплик этярик тюйюлдю. Бизге КъМР-ни Басма эм асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетден билдиргенлерича, бир адам да ишсиз къаллыкъ тюйюлдю»,-деген.

Сёз миллет телеканалны юсюнден да баргъанды. Шимал Кавказны битеу республикаларыны телекомпаниялары цифра амалгъа кёчгендиле, алай Къабарты-Малкъар алагъа къошулмагъанды. 2018 жылда аналог каналланы ишлери тохтатылгъанлай а республика эфирсиз къалыргъа къоркъуу барды. Бу кезиуге дери уа КъМР-ни телевидениясында модернизация жумула толтурургъа тийишлиди. «Триколор-ТВ» проектге кёшулур ючюн а телеканал сау кюнню ишлерге керекди.

«Къабарты-Малкъар» телеканалда жангыртыу жумула толтурургъа, бек аздан, 140-200 миллион som къоранч этиллиги, ол а шёндюгю кезиуде уллу ахчады. «Биз бу вопросну Парламентни жыйылыуларында кёп кере кётюргенбиз. Право жаны бла къарагъанда, миллет телеканалны айнытыугъа чырмаула жокъдула, ол жаланда ачха бла байламлыды. 2017 жылны бюджетин сюзгенде, биз миллет телеканалда технология жангыртыу жумушлагъа ачха салыргъа кереклисин къаты айтханбыз»,- деген ол.

Депутатдан - толтуруучу власть органнга

Журналистле Къырал Думаны 7-чи чакъыылыыунда Къабарты-Малкъардан депутатланы ишлерини, республикалы депутатла хазырлагъан федерал законланы проектлерини юслеринден да соргъандыла. Дагъыда арт заманда Парламентни къауумундан бир ненча адам толтуруучу, жер-жерли власть органлагъа ише кёчгенлерин да сюзгендиле. Татьяна Егорова ол депутатланы профессионал билимлеринде шагъатлыкъ этгенин белгилегенди. «Политика партияла айырыу тизмелени хазырлагъанда хар кандидатураны да тынгылы тинттенлерин кёргюзтеди»,-деп къошханды.

Законла чыгъарыучу органны жыйыылуларына жюрюмеген, борчларына ат башындан къарагъан депутатланы жуулаплыыкъларын да билирге сюйгендиле. Алай, спикер айтханыча, дисциплина бла проблема жокъду, битеу парламентарийле да кеслерини борчларын ангылайдыла, законланы сюзюуге, комитеттени, ишчи къауумланы жыйылыуларына тири къатышадыла, законодательный башламчылыкълары да барды, халкъны приёмгъа аладыла. «Биз барыбыз да бирча борчланы толтурабыз, ишибизге багъаны айырыучуларбыз берликдиле»,-деген спикер.

Пресс-конференцияда КъМР-де миллет тиллени юслеринден закон жашауда къалай бардырылгъанын, Налычикде Олимпиадалы чемпионланы аллеясы аныльгъаныны, жаш тёлюню проблемаларыны юслеринден да баргъанды сёз. Татьяна Егорова битеу соруулагъа жууапла бергенден сора, журналистлеге энтта бир кере ыразылыгъын билдиргенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Экология

Шахарланы, эллени тазалыкълары тинтиледи

Къабарты-Малкъарда эллени, шахарланы тазалыгъына багъа бичерик бюджетла аралы комиссия къуралгъанды. Бусагъатха дери комиссияны кечелиери Нальчик, Прохладна шахар округлада болумну тинтгендиле. Алгъаракълада уа Бахсан шахар бла Бахсан районда хал бла шагъырейленгендиле.

Тинтиу ишлени Биринчи Дыгулубгей элден башлагъандыла. Анда кёп жылладан бери жолну узунлугъуна тёгюлюп тургъан киркипчик бек жарсыхланды эллилени, республиканы кюнакъларын да. Жарсыугъа, жууаплы къуллукъчула тийишли мадар табалмагъандыла.

Бюгюнлюкде болумгъа къарап, комиссияны кечелилери эл администрацияны башчысы Пёля Кодзоков бла ушакъ этгендиле. Ызы бла ол тийреде багуш кетерилгени, энди алайгъа жаланда къурулуу ишледен сора къалгъан кир-кипчикни эллигге эркинлик бериледи. Эллиле бу батыу жерге тыйгъычсыз къурулуу материалладан къалгъан затланы келтирип толтурсала, артда алайны тюзетип, бир жылдан аукцион ётдюрюп, жер юлюшлеге берликдиле.

Саулай да тергеп къарагъанда, былайда 42 участкагъа жер бардыы. Энди кир-кипчикни башха тюрлюлерин закон халда къуралгъан свалкагъа жиберидиле. Экинчи кере хайырланыргъа боллукъ материалланы энчи жыярча мадарла да этилгендиле. Бахсан районну эллеринде экология жаны бла тазалыкъ игиленнгенди, болсада бийик даражагъа жетдирилгенди дерге уа жарарыкъ тюйюлдю. Шахар округда къырал–иели байламлыкъланы кючю бла къуралгъан предприятиладан бири кир-кипчикни жыйыу, айырыу эмда экинчи кере жууланыу бла кюрешеди. Ол иш тынгылы, къуралыулу бардыырылады.

Районда тазаланмагъан жерле алыкъа аз тюйюлдюке. Сёз ючюн,Исламей элде тёртюнчю школну тийресин ариулай бардыгъанлыкъгъа, эллилени арасында алайны жангыдан кирлендире барыргъа сюйгенле чыгъадыла. Ол алай барса, болум не хазна тюрленсин, дейдиле комиссияны кечелилери.

Заюково элни огъары жанында кёп заманны ичинде кир-кипчикни къуоп, адамла жашагъан жерни айбатлыгъын бузуп тургъандыла. Эл администрацияны башчысыны орунбасары Азамат Бухуров комиссияны кечелилерине профилактика иш бардырылгъанын билдиргенди. Адамланы жыйып, болум осалына къайтмазгъа керегини юсюнден айтылгъанды. «Бахсан районда къуужандыргъан, жарсытхан шартла да аз тюйдлюке. Бу жаны бла ишни тохтаусуз бардырыргъа керекди»,- дегендиле комиссияны кечелилери.

Районда субботникле да ётдюредиле: адамла ангыларча, хар ким энчи жууаплылыкъларын сезерча. Бу жолгъа дери ведомствола аралы комиссия Налычик, Прохладна, Бахсан шахар округлада, Бахсан районда да экология жаны бла болумгъа къарагъанды. Лескен, Урван районлада болум бла да бу ыйыкъда шагъырейленирикди.

ЭЛ МЮЛК

Эт, сют сатып, танг хайыр аладыла

Кёп тюбешиуледе, кенгешледе чертедиле: къыралда импортну алышындырыу жаланда регионлана иши бла байламлыды. Россейни шёндюгю политикасына кёре, Къабарты-Малкъарда да кёп жангы зат этилинеди. Бютюнда агропромышленный бёлюм терк айнытъанына битеуроссей кёрмючледе бийик даражалы саугъана шагъатлыкъдыла.

Малчылыкъ не заманда да Кавказда иги айныгъан бёлюм болгъанды. Бусагъатда да бу жаны бла урунганла ол ахшы тёрелеге къертичилей къаладыла. Прохладна, Май, Зольск районлада иш тап къурылгъанды. Жаз башындан юз артына дери тууарланы жайлыкъларгъа чыгъарып, къыш айлагъа кюч алдырып, фермалагъа, мюлклеге къайтарадыла. Мал ашны, башха кереклени, мекямланы да мардалагъа тийишли халгъа келтиргендиле.

Мал кыыштау бек магъаналы кезиудю. Ол заманда алагъа иги къаралса, сютлери, жюнлери да анга кёре болады. Кёрюмдюле бары да аны бла байламлыдыла. Петровла атлы колхозда бу кюнледе иш къыстауду. Дуниярда, къыралда да бола тургъан ишле бютюн ишни къуралыулу бардыыргъа итиндиргенин чертедиле мында. Бусагъатда мюлкде юч жюз тууар барды.

Алгъаракъда элли бугъаны сатып ёйда тюшюргендиле. Бу колхозда къызыл ёзен ийнеклени жаядыла, аладан къыйымат уллуду деп. Аланы хар бири юннгге он литр береди, аны Нальчикдеги сют комбинатха сатадыла. Ол да файдалы бёлюмледен бириди. Бусагъатдагъы жетишимле бла тохтап къалмай, башха бёлюмлени да айнытадыла, сынау халда жангычылыкъла сингиредиле. Прохладна районну жеринде чыдамлы, мында иги айнырыкъ къумалыланы жаяр умут бла селекция ишни да бардырадыла. Тауукъла тутуп, эт, жумуртха сатып, андан да ачха тюшюредиле.

Адамла Петровланы колхозуну продукциясын нек сюйюп аладыла деген соруугъа жууап баядыла: маллагъа, къанатлылагъа да кеслери ёдюрген таза, бийик даражалы мал ашланы береди. Аны ючюн сютлери, этлери да татыулуду. Бу колхоз не терк айнып, чыгъаргъан затлары не кёп болса да, алыучула табыллыкъдыла.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

ТАПЛАНДЫРЫУ

«Северныйни» кёк отлукъ жылытырыкъды

Шалушканы «Северный» тийресинде юч жюзден артыкъ юй барды. Жыл сайын ала газ жетишмей къыйналып тургъандыла. Аны юсюне уа суу болмагъаны да къошулуп. Элни башчысы Хачим Кунижев, ол халны тюзетиуню къайгъысын этип, район администрациягъа кёп кере жазгъанды, барып да билдиргенди ол жарсыуну. Ма энди ол жеринден тепгенди. Бусагъатда элни ол микрорайонуна газ тартыу къыстау барады.

Хачим Кунижев бу иш «2014-2017 жыллада эмда 2020 жылгъа дери эл жерлени айнытыуну» федерал целевой программасына кёре бардырылгъанын, «Северныйни» газ бла толу жалчытыр ючюн онбир миллион som бёлюннгенин да билдиргенди.

Чегем районну администрациясыны башчысы Артур Текушев да къурулуш ишле къалай баргъанларына кёз-кулакъ болады. Бюгюнлере 4740 метрде газ ыз тартылып бошала турады. Аны бла бирге, кёк отлукъ хар юйге да жетерча этген шкафникле да орнатыладыла.

Газчыла объектни хайырланыргъа быйыл декабрьни ахырына дери берирге айтадыла. Андан сора уа, элни айнытыуну баш планына кёре, «ККРС» микрорайонда ишлене тургъан жангы журтлагъа да газ, суу да тартыу къолгъа алынырыкъды.

Бизни корр.

Документле

Отлукъ-энергетика комплексни ишлеуюне чырмау этген сылтауланы тинтиу жаны бла ведомствола аралы ишчи къауумну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

БУЙРУГЪУ

Отлукъ-энергетика комплексни ишлеуюне чырмау этген сылтауланы кетериу, ол санда жиберилген энергоресурсла ючюн жыйыщдырылгъан борчну тёлеу жаны бла ишни игилендирир муратда:

1. Отлукъ-энергетика комплексни ишлеуюне чырмау этген сылтауланы тинтиу жаны бла ведомствола аралы ишчи къауумну бу буйрукъгъа къошулгъан тизмеге кёре къабыл кёрюрге.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосу отлукъ-энергетика комплексни ишлеуюне чырмау этген сылтауланы тинтиу жаны бла ведомствола аралы ишчи къауумну юсюнден болумну проектин 2016 жылда 27 декабрьге дери жаращдырып берирге керекди.

Ю. КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2016 жылда 1 декабрьде чыгъарылгъан 113/1-РГ номерли буйругъуна къошакъ

Отлукъ-энергетика комплексни ишлеуюне чырмау этген сылтауланы тинтиу жаны бла ведомствола аралы ишчи къауум

Мусукланы А.Т.- Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосуну Председатели (ведомствола аралы ишчи къауумну башчысы)

Болотоков В.Х. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосуну Председателини орунбасары (ведомствола аралы ишчи къауумну башчысыны орунбасары)

Алакаев А.М. – Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Анастасов В.А. – чекленген жууаплылыгъы болгъан «Газпром межрегионгаз Нальчик» обществону баш директору (ыразылыгъына кёре)

Анацкий Г.Б. - Россей Федерацияны Къоркъуусузлукъну федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны таматасыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Белимготов Ю.Х. – Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журтла-коммунал мюлк министрини орунбасары

Бифов Б.Х. – Экология,технология эмда атом надзор жаны бла федерал службаны Кавказ управлениясыны башчысыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Будайланы Р.И. – Федерал налог службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны башчысыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Губжоков Ю.М. - «Шимал Кавказны токну юлешиучю регионла аралы сеть компаниясы» ачыкъ акционер общественю филиалыны – «Каббалэнергону» - директору (ыразылыгъына кёре)

Гяттов Р.Х. – Зольск муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Дадов М.А. – Терк муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Докшукин А.И.- «Каббалэнергоэ» акционер обществону управляющий директору(ыразылыгъына кёре)

Жекеланы А.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы прокуроруну биринчи орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Журавлев А.И.- Къабарты-Малкъар Республиканы Энергетика, тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этиу жаны бла къырал комитетини председателини къуллугъун толтургъан

Инжижоков С.М. - Лескен муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Карпов А.И. – «Черноморские магистральные нефтепроводы» акционер обществону къоркъуусузлукъ жаны бла управлениясыны таматасыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Кошеев А.Д.- Урван муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Куантов А.С. – Монополиялагъа къажау федерал службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны башчысыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Мамжегов Н.М. - Къабарты-Малкъар Республикада ич ишлени министрини орунбасарыны къуллугъун толтургъан - Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишлени министерствосуну полициясыны начальниги (ыразылыгъына кёре)

Мамжегов Х.Х.- Бахсан шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Муртазланы Б.С. - Черек муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Пагов Ж.А. – Эйланыслаучуланы эркинликлерин къорулау эмда адамны ырахатлыгъы жаны бла сферада надзорну федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Сижажев Х.Л. - Бахсан муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысыны къуллугъун толтургъан (ыразылыгъына кёре)

Тараев И.В.- Прохладна шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Текушев А.А. - Чегем муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Тутуков А.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журтла-коммунал мюлк министри

Устов В.Х. – Россей Федерацияны Следствие комитетини Къабарты-Малкъар Республикада Следствие управлениясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Утижев Ш.Б. – Федерал казначействону Къабарты-Малкъар Республикада башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан (ыразылыгъына кёре)

Уяналаны К.Х-М. – Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Эфендиев О.А. – Сюд приставланы федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны башчысыны орунбасары – баш сюд приставы (ыразылыгъына кёре)

Ячный И.В.- Прохладна муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Къабарты-Малкъар Республикада «Къоркъуусуз шахар» деген аппарат-программалы комплексге техника амалланы сингдириу, ол жаны бла онгун игилендире барыу жаны бла ведомствола аралы ишчи къауумну къабыл кёрюуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосуну

БЕГИМИ

2016 жыл 13 декабрь Нальчик ш. №220-ПП

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосу **бегим этеди**:

1.Къабарты-Малкъар Республикада «Къоркъуусуз шахар» деген аппарат-программалы комплексге техника амалланы сингдириу, ол жаны бла онгун игилендире барыу жаны бла ведомствола аралы ишчи къауумну бу бегимге къошулгъан тизмеге кёре къабыл кёрюрге.

2.«Къабарты-Малкъар Республикада «Къоркъуусуз шахар» деген аппарат-программалы комплексге техника амалланы сингдириу, ол жаны бла онгун игилендире барыу жаны бла ишни къурауну эмда толтуруулу юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосуну 2015 жылда 29 июльда чыгъарылгъан 165-ПП номерли бегимини 1-чи пунктуну тёртюнчю абзацы ючюн тас этгенгге санаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосуну Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосуну 2016 жылда 13 декабрьде чыгъарылгъан 220-ПП номерли бегими бла къабыл кёрюлгенди

Къабарты-Малкъар Республикада «Къоркъуусуз шахар» деген аппарат-программалы комплексге техника амалланы сингдириу, ол жаны бла онгун игилендире барыу жаны бла ведомствола аралы ишчи къауум

Болотоков В.Х. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительтосуну Председателини орунбасары (ведомствола аралы ишчи къауумну башчысы)

Кудаев А.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт эмда связь жаны бла къырал комитетини председатели (ведомствола аралы ишчи къауумну башчысыны орунбасары)

Чёрный М.В. – Россей Федерацияны Граждан къоруулануыну ишери, къыйын болумла эмда табийгъат къыйынлыкъланы хаталарын кетериу жаны бла министерствосуну Къабарты-Малкъар Республикада Баш управлениясыны таматасыны биринчи орунбасары (ведомствола аралы ишчи къауумну башчысыны орунбасары, ыразылыгъына кёре)

Азубеков М.Т. – Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Ахубеков Ш.А.- Къабарты-Малкъар Республиканы финансла министрини орунбасары

Бачиланы Э.А.- Россей Федерацияны Къоркъуусузлукъну федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны бёлюмюню таматасы (ыразылыгъына кёре)

Белецкая О.В.- Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытыу министрини орунбасары - Къабарты-Малкъар Республиканы Экономиканы айнытыу министерствосуну гитче эмда орталыкъ предпринимателькини айнытыу жаны бла департаментини таматасы

Бештоков А.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт эмда связь жаны бла къырал комитетини председателини орунбасары

Бирюк А.А.- Къабарты-Малкъар Республиканы промышленность эмда сатыу-алыу министрини орунбасары

Геккиланы С.З. – Къабарты-Малкъар Республиканы билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министрини орунбасары

Карданов Н.М.- Бахсан шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Карежев Р.А.- Къабарты-Малкъар Республиканы «Къоркъуусуз шахар» къырал казна учреждениясыны директору

Кауфов А.Ж.- Къабарты-Малкъар Республиканы саулукъ сакълау министрини орунбасары

Къонакъланы Х.А.- Къабарты-Малкъар Республиканы Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини председателини орунбасары

Мамбетов А.Х.- Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт эмда связь жаны бла къырал комитетини бёлюмюню таматасы (ведомствола аралы ишчи къауумну секретары)

Тонконог А.Ю. –Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысыны биринчи орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Уначев А.Х.- Къабарты-Малкъар Республиканы Администрациясыны къоркъуусузлукъну эмда право низамны ишлери жаны бла управлениясыны Къабарты-Малкъар Республикада Терроризмге къажау комиссияны ишин жалчытыу жаны бла бёлюмюню таматасы

Шалов С.Л.- Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишле министерствону бёлюмюню таматасыны орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Шапошников М.В.- Экология,технология эмда атом надзорну федерал службасыны Кавказ управлениясыны Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюню таматасы (ыразылыгъына кёре)

Этезланы Р.С. – Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журтла –коммунал мюлк министрини орунбасары

Эштреков Р.С.- «Ростелеком» публичный акционер общественю Къабарты-Малкъарда филиалыны директоруну орунбасары - корпоратив эмда къырал сегментле бла ишлеу жаны бла директору

Фестиваль

Ахшы башламчылыкъ узакъгъа бармай сезерча игилик келтирликди

Нальчикде М.Горький атлы Къырал музыкалы театрны сахнасында озгъан бараз кюн малкъар халкъ инструментледе согъууну «Жырла, къобузум» деген биринчи музыкалы фестивали бардырылгъанды. Бу проектни башламчысы тарых эмда маданият эсгертмелени сакълаугъа себеплик этген «Къайсыннга жюз атлам» фондну башчысы Тетууланы Хадисди.

Къобузчула, иги кесек алгъа келип, кеслерин сынайдыла. Аланы бирлери тепсейдиле, башхалары жырлайдыла, ючюнчюлери да къобуз согъадыла. Театрны уллу сахнасы республиканы кёп районларындан келгенлени эмда Къарачай-Черкесни, Шимал Осетия-Аланияны, Дагъыстанны да фахмулу музыкантларын бирикдиргенди.

Концерт программа уа бизни тамата тёлюле уста билген эмда бек сюйюп тынгылагъан сыбызгъы макъамдан башланады. Аны Уяналаны Батырша эшитдиргенди. Ызы бла фестивальгъа къатышханла барысы да сахнагъа чыгъып, миллет тартыула сокъгъандыла.

Ингирни бардыргъанла - КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу Этчеланы Музафар бла жырчы Кючюкланы Аслан - сахнагъа Тетууланы Хадисни чакъырадыла. Ол келген жамауатха ыразылыгъын билдиргенди, бу «Къайсынны жюз атлам» деген фондну кёзиулю проекти болгъанын да эсгертгенди. «Битеу аллай башламчылыкъларыбызны биз маданият хазнабызны байыкъландырыр муратда этгенибизге ийнанытгыз. Биз бусагъатда «орнатхан терегибиз» тамырларын терен иеригине, бутакъларын кенг жаярыгъына, кёп чапыракълы да боллугъуна ышанабыз»,-дегенди . Ол жууукъ заманда малкъар миллет инструментледен оркестр къурар умутлары да болгъанын айтханды.

- Ол халкъыбызгъа керекли затды, нек дегенде бизде къыл къобузда, жыяда, къобузда да сокъгъан фахмулу адамларыбыз не заманда кёп болгъандыла. Биогюнлюкде да, насыпха, аллай жашларыбыз, къызларыбыз да аз тюйюлдюле. Бу фестиваль а ол муратыбызгъа биринчи атламды,-дегенди ол.

Ызы бла сахнагъа «Балкария» фольклор-этнография къырал тепсеу ансамбль чыкъгъанды. Залда олтургъанла артистлеге толкъун къарсла бла тюбегендиле. Аладан сора уа къобузчула, дауурбасчыла, жырчыла, тепсеу коллективле бир бири ызларындан сахнагъа чыкъгъандыла. Тёппеланы Алим, Холамханланы Къайсын, Башийланы Фатимат, Апполаны Альберт, Бегийланы Музафар, Малкъарланы Мурат, Согаланы Зейтун, Башийланы Магомет, Чеченланы Асият, Алийланы Алий, Уяналаны Алий, Османланы Нальдюз, Атмырзаланы Лейля, Макытланы Мурат, Моттайланы Тимур, Хамидби Локов, Османланы Людмила, Къабардокъланы Зарема, «Жашлыкъ», «Бештау» жыр къауумла, «Асса» юлгюлю сабий тепсеу ансамбль, Дагъыстандан келген Алиа биринчи кере бардырылгъанына шагъатма. Бу тёреге айланып, хар жыл сайын бардырыла турса сюеирик эдим. Нек дегенде бизге кесибизни усталгъыбызны кёргюзтюрге, башхаланыкъын да кёрюрге, юйренирге онг чыгъады.

Мен акъынма, башхача айтханда, ногъай халкъ жырланы айтыучу. Фестивальгъа да бурун заманладан къалгъан эки жырны келтиргенме. Ала Тохтамыш ханны заманында, онбиринчи-онекинчи ёмюрледе айтылгъандыла»,-дегенди Алибий Романов.

Фестиваль, аны къурагъанла да борчларын тынгылы толтургъандыла дерге боллукъду. Анга къараргъа келгенле кёп эдиле, аланы ыразы болгъанлары, кёллери кётюрюлгенлери бетлеринде кёрюнюп тура эди. Артистле барысы да, бирден сахнагъа чыгъып, тепсеу тартыуланы сокъгъанда, зал ёрге къопхан эди, толкъун къарсла кёпге дери тохтамай эдиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратла авторнудула.

Солдан онгнга: Хамидби Локов бла Апполаны Альберт.

«Балкария» ансамбль.

Жыйылыу

Коммерциялы болмагъан организациялагъа - болушлукъ бла къайгъырыулукъ

КъМР-ни Граждан обществону институтлары бла байламлыкъла къурау эмда миллетлени ишлери жаны бла управлениясы РФ-ни Президентинде Халкъ мюлкню бла къырал службаны россей академиясы коммерциялы болмагъан организациялагъа кеслерине ачха мажарыргъа, халкъны социал жумушла бла башхаладан тынгылы жалчытыу бла конкуренция халда ишлерге онг бергенин чертгенди. Къырал мулялы болмагъан организацияланы (НКО-ланы) баш чыларына экиюнюк жыйылыу-кенгеш къурагъандыла. Аны кезиуюнде социал жаны бла ишлеген биригиулеге бюджетден халкъгъа социал жумушла тамамлагъа бёлюнген ачхадан юлюш чыгъарыуну онглары сюэюлгендиле.

Бек алгъа Управлениясы башчысы Анзор Курашинов академиядан келген специалистлеге юйретиу ишни къурагъанлары ючюн ыразылыгъын билдиргенди. «Субъектлеге бла муниципал къуралыулагъа тийишли программаланы жашауда бардырыргъа бюджетден бёлюннген ачханы он проценти окъуна НКО-лагъа берилсе, ол бек игиди, жаланда аны ала билирге керекди», -дегенди.

Башында сагъынылгъан вузну къырал власть органланы право бла жалчытыу кафедрасыны тамата преподавателлери Жанна Дорофеева къырал коммерциялы болмагъан организациялагъа кеслерине ачха мажарыргъа, халкъны социал жумушла бла башхаладан тынгылы жалчытыу бла конкуренция халда ишлерге онг бергенин чертгенди. Бек дегенде анга тюзетиуле кийирилгенди эмда ала 2017 жылда кючлерине кирликдиле. Андан сора да, НКО-лагъа бюджетден ачха бёлюную юсюнден законпроектге, контракт амалны юсюнден 44-чю федерал законнга къаралгъанды. Ол бюгюнден окъуна контракт этерге эмда бюджет ачханы ишлеринде хайырланыргъа онг береди.

Семинар-кенгеше рекламаны берирге, жарашдырыргъа эмда жаяргъа эркин болгъан социал организациялары келечилери да къатышхандыла. Алагъа ол ишни правогъа бузукъулукъ этмей къурауну амалларыны юсюнден айтылгъанды.

Россейли академияны экономика эмда монополиялагъа къажау ишни игиленириу жаны бла кафедрасыны доценти, экономика илмуланы кандидаты Наталья Лазарева конкуренциягъа къалай бла чыдаргъа боллугъуна юйретгенди, Къырал муниципал управлениясы кафедрасыны таматасы, доцент, политика илмуланы кандидаты Екатерина Агеева къыралны болмагъан, алай социал жумушланы тамамлагъан организацияланы ишлерине себеплик этиуню кючлендириу жаны бла къаллай мадарла этилгенлерини юсюнден билдиргенди, къырал жумушла эмда менеджмент кафедраны тамата преподаватели Юлия Ильяева социал жумушла тамамлагъан биригиулени бюджет ачханы алыр ючюн къаллай проектле жарашдырыргъа керек болгъанын ангылатханды.

- Жамауат организациялагъа берилген субсидияланы бла ачханы ёлчеми къысхартылады, алай аны мажарыргъа башха онгла да болгъанларын ангыларгъа керекди. Семинарны борчу аланы таба билирге юйретиу эди, - дегенди Анзор Курашинов, кенгешни эсеплерин чыгъара.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.
Сурат авторнуду.

Юбилей

Ахмедхан Налоевге жораланнган ингир

Къабарты-Малкъарны Культура министерствосу КъМР-ни халкъ жазыучусу, белгили алим эм педагог **Ахмедхан Налоев** тууғъанлы 95 жыл толгъанына аталгъан тюбешиуге къатышырғъа чакъыроды. Аны бла байламлы юбилей кюннге жораланып **2016 жылны 26 декабринде 15.00 сагъатда Къырал концерт залда** байрам ингир къураллыкъды.

Соруулары болгъанла бу телефон номерлеге сёлешсинле: **40-81-50, 40-74-39, 77-42-08**.

Финансла

Ахчаны тап къалай жюрютюрге тийишлиди

РФ-ни Финансла министерствосуну башламчылыгъы бла интернетде ВАШИ-ФИНАНСЫ.РФ деген портал къуралгъанды. Анда хар ким да ахчаны хайырланыуну, кёбейтиуню юсюнден тынгылы хапар билирге боллукъду.

Проектде басмаланнган материалла гитче, орта эм тамата тёлюге деп бёлюнедиле. Анда ахчаны жюрютюуге энди тюшюнюп башлагъан школчула бла студентле, ишлей туруп къыстырыкъ этерге сюйгенле, пенсияғъа чыгъарыкъла эмда чыкъгъанла финансла жаны бла билимлерин бек иги кючлендирликдиле, деп билдиргендиле КъМР-ни Финансла министерствосундан.

- Сайтны жарашдырыры аллында биз башха къыраллада сынамгъа да къарагъанбыз, быллай ресурсланы къаллай энчиликлери болугъуна кереклисин белгилегенбиз, - дегенди РФ-ни Финансла министерствосуну башчысыны орунбасары Сергей Сторчак. – Бу ишни кезиуюнде хайырланыучулагъа бегирек да керекли затлагъа зс бурулгъанды: ариу дизайннга, билдириуню дайым жангыртып турургъа кереклисине, экспертлеге соруула берирге онг болуруна.

Порталда болгъан информация быллай рубрикалагъа бёлюнеди: «Юйюр бухгалтерия», «Иш эмда айлыкъ хакъ», «Борчла эмда кредитле», «Сакъларгъа эмда кёбейтирге». Сайтха киргенлеге финанс калькуляторла да жарашдырылгъандыла. Ала бла кредитлени бла вкладланы процентлерин, болжалларын женгил тергерге боллукъду.

Энтта да бир магъаналы бёлюмде – «Библиотекада» - аналитика материалла, видеолекцияла, китапла, онлайн приложенияла бардыла. Материалла хайырланыучуланы жыл санларына кёре аллай къауумлагъа жыйылгъандыла, ата-аналагъа, педаголлагъа, излем ишле бла юкрешгенлеге, пенсиячылагъа эм башхалагъа деп да. Бу портал граждданлары финансла жаны бла билимлерин кючлендирирге бек улуу себеплик этеригине ышанғанын билдиргенди Сергей Сторчак.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТАРЫХНЫ ДЕРСЛЕРИ

Ата-бабаларыгъызны ёлюк къумларын къозгъамагъыз, ансы 37-чи жыл къайтып къалыргъа боллукъду

Биреу энкавэдэшникле малгъунла, репрессияғъа тюшгенле уа мёлекле болгъанларын ачыкъларгъа сюйгенди. Алай аны кесине тапсыз келген шартлагъа тюбегенди.

Томскда жашагъан Денис Карагодин узакъ 1937 жылда аны аппасын тутхан энкавэдэшниклени атларын тохташдыргъанды. Алай архивлени къозгъап туруу аны эслеп эсинде болмагъан шартлагъа тюбеттенди эмда Россейни бир бирге жакъау эки лагерьге бёлгенди. «Къанлы коммуникла», оғъурсузлугъу бла алагъа оздурмагъан «Николашка патчах» жанлыла да биягъы демлешгендиле. «Комсомольская правда»ны корреспонденти ол ишни жик жиги бла билирге кюрешгенди.

Кертиси уа

1937 жылда 1 декабрьде НКВД-ны Томск шахар бёлюмюнде къуллукъ этгенле 56-жыллыкъ эллини –Степан Иванович Карагодинни – тутхандыла, 1938 жылда январьда уа шпион-диверсия къауумну къурагъан адамныча эмда японлу тасханыча илишаннга салгъандыла. Жаланда 50-чи жыллада къауумлагъа жыйылгъандыла, ата-аналагъа, педаголлагъа, излем ишле бла юкрешгенлеге, пенсиячылагъа эм башхалагъа деп да. Бу портал граждданлары финансла жаны бла билимлерин кючлендирирге бек улуу себеплик этеригине ышанғанын билдиргенди Сергей Сторчак.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Бу гъаныны юсюнден кесини сайтында дайым билдирип тургъанды. Аны бла бирге 2014 жылда ноябрьде ол россейли гражданствону кесинден кетертгенди, алай къыралдан а, нек эсе да, кетмегенди. Аны жаланда бир мураты болгъанды – Степан Карагодинни жойгъанланы барысын да ачыкъларгъа.

Реабилитацияны юсюнден справка бла Денис чекленирге сюймегенди. Анга шартлага керек эдиле – ол следователлени эмда аппасын илишаннга салгъанланы излегенди. Тапхан да этгенди. РФ-ни ФСБ-сыны управлениясыны архиви анга аны ахлусуну иши бла байламлы болгъанланы атлары бла документлени копиялары ийип тургъанды, ол санда Томскда тюрмени таматасыны болушлукъчусу Николай Зыряновну, НКВД-ны Томск шахар бёлюмюню коменданты Сергей Денисовну эмда инспектор Екатерина Носкованы.

Ол письмодан сора сагъыш этерге керек болур эди ол ишледен бери кёп заман озгъаныны, жашауубуз эртте тюрленнгенини юсюнден да. Алай Денис Карагодинни ол акъылына келмегенди. Артда уа ол «мурдаргъа» санагъан Николай Зыряновну жууукъ адамындан письмо да келди. Ол тохтармы эдинг деп белги белген экинчи шарт эди. Юлия Зырянова аны юйюрюнде да болгъандыла репрессияғъа тюшгенле деп жазгъанды: «Анамы анасыны атасын да ма ол жыллада кимни эсе да тил этгенини хатасынан тутуп кеттендиле. Андан сора ол юйге къайтмагъанды. Аны 4 къызы къалгъанды, мени ыннам бек гитчелери болгъанды. Ма алай бла бир юйюрде тутулгъанла, тутханла да болгъандыла...»

Сетьледе демлешиу

Былайда тохтаргъа, бираз зс жыярғъа да боллукъ эди. Алай, не медет, хапар Сетьге тюшдю. Аны жюзле, мингле бла саналгъан окъуучулары уа кеслерини оюмларын жазгъандыла. Бизни kp.ru сайтыбызғъа тюшгенлени бир кесеги бла сизни шагъырейлендирирге сюебиз.

Иван Васильев:

- Алғын заманлада башхаланы жойгъанла гунч болуп барадыла, алай аланы алышындырғъан къауум келеди. Тёгерегигизге тюрслеп къарачығызы, палачланы бла тилчилени эслемей къорякъ тюйюлсюз. Ала жаланда шёндюгю заманны сыфатын алып турадыла. Сюдле, тутарғъа, жоярғъа деген оноула, лагерьле, сюргюнлюк алайлай къалгъандыла, палачла,тилбаракъла, садистле да, алғъынғылача, тобағъа къайтадыла, ётюрюк кёз жашла иедиле.

№2268:

- Францияда уа революцияны заманында кёп санда илишаннга салынған аристократланы туудукъларындан нек эсе да киши кечинлик тилемейди. Андағъы халкъ жахил кёреме.

Виктор:

- Энди мен да аппаммы акълағъа къуллукъ этерге унамағъаны ючюн илишаннга салып ёлтюрген колчаклы офицерни туудукъларын излепми башлайым? Акъланы туудукълары аланы ата-бабалары бир мёлекле суннгандыла. Ала хорласала эдиле, ВЧК-ны этгенлери бек жумушакъ кёрюнюп эдиле.

Кесини бедишин ачыкълау

Денис Карагодин аппасыны ёлюк букъусун кеси къозғъады, аны политика муратларына жетер ючюн хайырланырғъа кюрешди. Ма алай бошдан айтмайма, ол тинтиулерин кертини тохташдырыр ючюн башламағъанды деп алай сунама. «Кертиси» артыкъ ушағъыулу тюйюлдю.

«Японлу шпион» дегенни алып къарайыкъ. Бизде ол сёзлени колюмсюреп окъуйдула, 30-чу жыллада «тизгинлени тазалауну» болмачы сылтауларындан биринеча къарап. Алай а отузунчу жылланы ахырында японлу тасхачыла Францияда бла Польшада кёп санда ачыкъланнгандыла, болсада анга кюлюрге европалы интеллигенциядан кишини акъылына да келмейди.

Аны масхара этгенлени Маньчжурияны чегинде японлула бла кюн сайын сермешле баргъанларындан, эштада, хапарлары жокъду. Ала уа 1935 жылда башланнган эдиле. Андан сора да, ала Японияны Узакъ Востокда Граждан урушха къалай бла, не ниет бла къатышханыны юсюнден да билмейдиле.

Ма ол заманда къуралгъан эди резидентурну иги кесеги. Аны японлула артда «Оцу» планнга кёре Сибирьни къолтъа этер ючюн хайырланырғъа керек эдиле. Резентурлагъа Токуму-Кикан дегендиле. Артдаракъда уа японлу аскер миссиялача белгили болгъандыла. Ала совет властьха дерт тутханлары кеслерине тартхандыла. Степан Карагодин а, жашау шартларына кёре, алагъа бек тап келише эди.

ВКП (б)-ны члени Михайлов Иван Михайловични С.И.Карагодинни юсюнден письмосундан:

«1920 жыл. Волкованы ичи бла шахарғъа партизан отрядла келедиле. Карагодинни эгечини эрин ёлтюредиле, кесини да тонун бла атын сыйырадыла. Совет властьха къажау сюелирге ма ол да тамамлыкъ этерик эди. Ол заманда аны бла даулашларым эсимдеди. Ол хар затны, хар кимни кёрюп болмағъанды. Аны ол оғъурсузлугъу сабийлерине да кёчгенди. 22-чи жылда окъуна аны жашы манга: «Кёп да бармай барығъызны да союп чыгъарбыз»,- деген эди».

1918 жылда 25-28 августа Степан Иванович эллилени «Будай ёсдюрюучюлени союзу» къурагъан экинчи съездлерине къытышханды. Ол Амур областьны Песчаноозерск элинде бардырылғъанды. 1918 жылда августуахырында – сентябрьни башында Амур областьны Болжаллы толтурууччу комитети регионну большевиклерине къажау кюрешгенлеге къошулғъанды, андан сора японлу, америкалы, орус (акъла, къазакъла) эмда къытайлы аскерледен къуралгъан отрядны къауумунда японлу генерал-майор Ямаданы бла генерал-майор Юхараны башчыкъларында большевикле къолларында тутхан тийреге – Благовещенск шахарғъа- чабыуллукъғъа къатышханды.

ВКП (б)-ны члени Михайлов Иван Михайловични С.И.Карагодинни юсюнден письмосундан:

«Эрттеликде, 1918 жылда (Амурдағъы къазакъ аскерни атаманы И.М.Гамовну башчылығъында эмда японлу аскерлени болушлукълары бла) Карагодин Степан Иванович къазакъланы десант отрядларыны къауумунда Благовещенск шахарғъа Сахалин жанындан (Амур суудан десант кеме бла ётюп) чабыуллукъ этип, аны алығъа кюрешеди. Аны къолғъа этгенден сора, вокзалда большевиклени тутуғъа къатышады (битеу да 20 чакъны бир адам тутулғъан эди)».

Степан Карагодинни былай бедишге къалдырығъа керекми эди? Тудуғъу аны сагъышын къалай этмегенди!

Ахыр сёзню орунуна

Къалай-алай болса да, битеу ачыкъланнган къужур шартлағъа да къарамай, былай айтырыкъ эдим. Балтада, сапда да барды терслик. Иш кёллю, акъыллы адамны оғъурсузландырығъа керекми эди? Алай а большевиклени тутуғъа къатышхан эдиле. Ол а тутулғъан большевиклеге повидло юлешип, жиберипми къойғъан эди? Уғъай. Кимлени эсе да аталарын, эрлерин, къарындашларын жойдурғъанды.

Ма аланы туудукълары Денис Карагодиннге дау этип башласала уа? Къалай боллукъду? Ол аны юсюнден сагъыш этгенмиди? Уғъай. Оғъурсузлукъны андан ары барыуна себеплик этгенди, аны ахыры болмаз ючюн.

Ол заманланы унутсакъ иги болурму, ала къайтырларын сюймей эсек...

Дмитрий СТЕШИН.
«Комсомольская правда» газет,
07.12.2016 ж.

Фильмлени жюрекге тюшген макъамлары

Бу кюнледе КъМР-ни Культура фондунда, Кинону жылыны жабылыууна жораланып, «Музыка кино» деген тюбешиу къуралгъанды. Келген къонакъланы Жабаги Казаноко атлы сабийлени эстетика жаны бла айнытыу араны бла Таукенланы Галинаны башчылыгъында юйреннген СКГИИ-ни музыка колледжини окъуучулары ариу жыр, макъамла бла къууандыргъандыла.

Концертни уа «Фильм, фильм, фильм» деген белгили жыр бла ачхандыла. Ингирни бардыргъанла киноискусствода уллу ыз къойгъан «Карнавальная ночь», «Операция «Ы», и другие проключения Шурика», «Служебный роман», «Любовь и голуби», «Москва слезам не верит», «С лёгким паром», дагъыда башха белгили чыгъарманлы сагъынгъандыла. Совет Союзну киноларында эки-юч тёлю ёсген, алада ойнагъан хунерли актёрланы айтхан сёзлери уа цитаталагъа айланып къалгъанларын да чертгендиле.

Быйыл «Девчата» фильмге 55 жыл толгъанын белгилен, анда айтылгъан аламат жырны да эшитдиргендиле. Ызы бла кино деген сёз бизге грек тилден келгенин, биринчи фильмни уа французлу къарындашла Люмьерле 1895 жылда алдыргъанларын билдиргендиле. Дагъыда искусствону бу тюрлюсюню юсюнден башха сейир шартланы айтып, биогюнлюкде ол кёп адамланы жашауларында энчи жер алгъанын чертгендиле. Бизни къыралда уа биринчи тюрсюнлю картина «Броненосец «Потёмкин» деген ат бла 1925 жылда чыкъгъанын да эсгертгендиле.

Андан бери кинематография жанры жанрла, чыгъармала бла иги да байыкъгъанды. Аланы саныда детектив да кесини энчи жерин алгъанды. Аны бла байламлы уа Мусукаланы Жамиля бла Амаль Кясова жая хъобузлада «Доктор Ватсон» увертюраны аламат сокъгъандыла. Эдгар Саргсян а уллугитче да жаратхан «Электроник» киногдан «До чего дошел прогресс» деген жырны айтханды. 1949 жылда чыкъгъан, биогюн да кёпле жаратхан «Кубанский казак» комедияда «Каким ты был» деген чыгъарманы Аза Бокова бла Евгения Саенко эшитдиргендиле.

Терен магъаналы фильмле бла алагъа жазылгъан аламат жырла бла макъамланы саны асламды. Аланы бир жолгъа санап, белгилеп бошаргъа да тынч тюйюлдю. Бу жол а Батырланы Залина, Хочуланы Эльмира, Наина Хагурова, Эристана Жемухова «Вальс расставания», «Сердца четырёх», «Весна идёт» эмда башха белгили жырланы айтхандыла. «Одноклассницы» деген вокал ансамбль Леонид Гайдайны кинофильмлерине кёре кеслери хазырлагъан попуррилери бла келген къонакъланы кёллерин кётюргендиле.

Биогюнлюкде эм магъаналы кинофильмледен бирине бизни жерлешибиз Александр Сокуров алдыргъан «Франкофония» саналады. Анга макъамны КъМР-ни халкъ артисти Мурат Кабардоков жазгъанды. Тюбешиуде анга тынгыларгъа да амал болгъанды.

Ахырында Люба Михайлова флейтада сокъгъан «Прощальная песня» уа бир-бирде чыгъармала кеслери унутулсала да, алада айтылгъан жырла уа жашагъанлай, заманнга кёре тюрленгиллей тургъанларына биютюн ийнандыргъанды.

ТЕМУККУЛАНЫ Амина.
Сурат авторнуду.

Жангы жылны байрамындан биз къууанч, насып, муратланы толууларын сакълайбыз. Алай, жарсыугъа, бу кезиуде жарсыргъа да тюшюучюдю. Официал шартлагъа кёре, декабрьны ахырындан январьны ортасына дери от тюшген кезиуде аслам болуучудула. Адамла байрамлагъа хазырланыуну гузабасында сакълыкъны, къоркъуусузлукъну жорукъларын унутуп кьоядыла. Бу кезиуде юйюрюозню, ырысхыгъызны да кьалай сакъларгъа кереклисини юсюнден биз КъМР-де От тюшюуге къажау кьырал службаны профилактика ишни кьурау жаны бла бёлюмюню башчысы Анзор Таков бла ушакъ этгенбиз.

Магъаналы тема

Байрам мудахлыкъ туудурмаз ючюн

- Жангы жылны байрамыны кезиуюнде от тюшгенни сылтаулары къаллайладыла?

- Бек алгъа службаны оноучуларыны атларындан республиканы жамауатын жууукълаша келген къуунчла бла алгъашларыкъ эдим. Аны бла бирге уа назы тереклени жасагъанда, пиротехника затла бла хайырланнганда, сакъ болуругъузну тилейме. Ансыз бирлени юйлерине Къар Аппаны орунуна от ёчюлтюучюле келирге боллукъдула.

Пиротехника затла сатылгъанда контроль болмагъаны бизни биютюнда жарсытады. Аланы атдыргъанда да къоркъуусузлукъну жорукълары сакъламмагъанларыны хатасындан адамла ачыргъа, юйде от къабыныргъа да боллукъдула. Бу кюнледе асламында сабийле ачыйдыла. Шартлагъа кёре уа, хар жылдан да Къабарты-Малкъарда Жангы жылны байрамларыны кезиуюнде пиротехника затланы хайырланнганда эмда назы тереклени салгъанда бек аздан он юйге от тюшеди.

- Андан къалай сакъланыргъа керекди?

- Къаугъала ата-анала сакъ болмагъанларыны хатасындан чыгъыучудула. Бёнгал отну, петарданы, салютланы, фейерверклени, башха пиротехника затланы жандыргъанда, балаланы кеслери алларына къояргъа ахырда жарамайды.

- Назы терекни орнатыуну уа не жорукълары бардыла?

- Ол электро приборладан аралкъда салынырга, бутакълары къабыргъалагъа, отуну башына да жетмезге керекдиле. Юсюне терк къабынырга боллукъ илляула такъмагъыз, тюбюне мамукъ салмагъыз, ол кюймезча мадар этилмеген эсе. Гирляндаланы сайлагъанда, заводда чыгъарылгъанланы алыгъыз, электросетьни уа предохранители болургъа тийишлиди. Дагъыда къагытдан, мамукъдан этилген байрам кийиммледе сабийлеге назы терекни къатында ойнаргъа къоймагъыз.

- Сабий садлада, школлада къууанчла къурагъанда уа къаллай излемле бардыла?

- Билим бериу учреждениялада байрам ишлени экинчи этаждан биийкде бардырыргъа эркин этилмейди. Аны орамгъа неда басчыкча чыгъан эки эшиги болургъа, терезелеринде чалдишле саланмазгъа керекдиле. Отоуну ичинде хлопушкала атдырыргъа, фейерверклени, бенгал отланы жандырыргъа жарамайды. Назы терек салынгъан отоу огнетушительле, отну ёчюлтгенде хайырланнган башха оборудование бла жалчытылынырга тийишлиди.

Аллай онг жокъ эсе уа, аны къатында отоуда суу, бек аздан 10 челек, болургъа керекди. Халкъ кёп санда къатышхан байрамланы кезиуюнде къоркъуусузлукъну жалчытыу жумушлагъа учрежденияны башчысы жууаплы болгъанын эсгертирге сюеме.

- Сиз айтхан жорукъларгъа да къарамай, назы терек къабыннган эсе, не этерге керекди?

- Бек алгъа «01» (стационар телефондан) неда 112 (мобил телефондан) номерлеге сёлешип, от ёчюлтюучюлени чакъырыргъа. Отоуда болгъан адамланы тышына чыгъарыргъа, гирляндланы токдан кетерирге. От уллу тюйюл эсе, аны ёчюлтюп башларгъа боллукъду: назыны жерге аудуруп, юсюн къалын къумач бла жабып, суу неда юзмез къуярга, огнетушитель бла хайырларгъа.

Алай терек жалгъан полимерледен этилген эсе уа, анга суу къуярга жарамайды: синтетика кюйген заманда эрип башлайды. Анга суу жетсе уа, къайнап, жилтинлери тёгерекге учуп тебиреркидиле, алай бла от бютюнда жайыллыкъды. Андан сора да, полимерледен уллу тютюн чыгъады, ол себепден терк окъуна тышына чыгъаргъа керекди.

Республиканы жамауатына Жангы жылны байрамы бир тюрлю жарсыусуз, къаугъасыз ётерин тежейме. Алай болур ючюн а, от тюшюуге къажау жорукъланы билиргге керекди. Сакъ болугъуз, жууукъларыгъыз, сабийлеригиз ючюн жууаплылыкъны унутмагъыз. Келе тургъан 2017 жыл барыбызгъа да къуунчлы болсун, битеу ариу муратларыбыз толсунла!

Ушакъны **Арсен САБАНОВ** бардыргъанды, КъМР-де От тюшюуге къажау къырал службаны тамата специалисти.

Футбол

Жайдагъы чемпионла къышда хорлатадыла

Къабарты-Малкъарны футболдан къыш чемпионатыны биринчи турун беш команда жюзпроцентлик эсеп бла бошагъандыла. Алай экинчи кесекден сора айырмалы тёрт команда къалгъанды, «МурБек – СДЮСШОР» алчыла бла тенг баралмагъанды. Къараучула ючюнчю кезиуден сора ким къаллыгъын сагъайып сакълагъандыла, аны ючюн жайгы чемпионла бир бирге къаршчы турмагъанлары бир кесек унутулгъанды.

Алай бла «Союз-Сармаково» тёрт матчдан ючюсюнде Бахсанны «Автозапчастын» хорлагъанды. Алай къайсы команда эм кючлюю деген соруу а алыкъа ачыкъды. Нек дегенде бусагъатда турнир таблицасы эм ахырында орналгъан «Автозапчасть» алгъыннгы къарыулу командагъа тийишли тюйюлдю. Хар турдан сора футболчуланы саны да азая барады.

Былайда жангыз да «Кахун» айырмалыды, битеу къалгъан командала уа къараучуларын иги да жарсытхандыла. «Школа №31 – Русгидро», сёз ючюн, «Куркужин-Терек» жыйымдыкъ командагъа голну матч бошалыргъа беш минут къалгъанда уралгъанды. «Звезда» «Логоваз бла» оюнун 0:2 эсеп бла къытдыруудан башлап, ахырында 5:3 эсеп бла онглагъанды. Биринчи жерде тургъан Нальчикни «Спартагы» уа таблицаны ахырагъындан «Спартак-Нальчикни» жаш тёлю командасындан къабакъларын сакълаялмагъанды.

Тёртюнчю турда бир биринден къыйын матчла сакъланадыла. «Звезда» бир кесек «ачыгъан» «Спарта» бла тюбеширкди, «школчула» уа кюч ала баргъан «Союз-Сармаково» бла эриширкидиле. «Спартакны» жаш тёлю командасын хорларгъа уа «Кахун» кюреширкди.

3-чю турну эсеплери:

«Куркужин-Терек» - «Школа № 31-Русгидро» - 1:0

«С-Н 2000» - «ГорИс-179 Прохладный» - 0:0

«Шагди» - «Спартак-Нальчик» - 1:3

«Спарта» - «Спартак-Нальчик-юноши» - 1:2

«АЗЧ» - СК«Союз-Сармаково» - 0:2

«ЛогоВаз» - «Звезда» - 3:5

«Ансар» - «МурБек-СДЮШОР» - 2:0

«Велес» - «Кахун» - 0:2

Виктор ШЕКЕМОВ.

Къабарты-Малкъарны футболдан къыш чемпионатыны турнир таблицасы

п/п	Командала	О	Къ	Тб	Х	И	Оч
1.	«Звезда» Нальчик	3	3	0	0	9-3	9
2.	«Школа № 31-Русгидро» Нальчик	3	3	0	0	6-1	9
3.	«Кахун»	3	3	0	0	4-0	9
4.	«Спартак-Нальчик-дубль»	3	2	1	0	5-2	7
5.	«Спарта» Нальчик	3	2	0	1	9-4	6
6.	«Ансар» Нальчик	3	2	0	1	4-4	6
7.	СК «Союз-Сармаково» Нальчик	3	1	1	1	4-4	4
8.	«Куркужин-Терек» Куркужин	3	1	0	2	3-3	3
9.	«МурБек-СДЮСШОР» Нальчик	3	1	0	2	3-4	3
10.	«Спартак-Нальчик-юноши»	3	1	0	2	5-7	3
11.	«Шагди» Заюково	3	1	0	2	4-7	3
12.	«ГорИс– 179» Прохладный	3	0	2	1	4-5	2
13.	«Спартак-Нальчик 2000»	3	0	1	2	1-3	1
14.	«Велес» Къарагъач	3	0	1	2	2-5	1
15.	«ЛогоВаз» Бабугент	3	0	1	2	6-11	1
16.	«Автозапчасть» Бахсан	3	0	1	2	2-8	1

Бокс

Элбрусчулада - аслам майдал

Россейни спортуну устасы Текуланы Маратны эм тренер Муаед Дышековну хурметлерине жораланып, 2001-2004 жыллада туугъан жашчыкъланы араларында боксдан тёрели турнир бардырылгъанды. Юч кюнню ичинде Тырныауузну «Геолог» спорт-саулыкъ кючлеу комплексинде майдалла ючюн бизни республикадан, Дагъыстандан бла Чеченден 150-ге жууукъ боксчу сермешгендиле.

Эришиуле башланырны аллында аланы Элбрус районну администрациясыны башчысыны орунбасары Атаккуланы Руслан, районну физкультура эм спорт комитетини башчысы Жаппуланы Магомет, турнирни баш судьясы Мисирланы Мурат, Текуланы Маратны бла Муаед Дышековну жууукълары алгъышлагъандыла.

Турнирде аслам майдалны Элбрус районну спорт школларыны келечилери къытхандыла. Гитче жыл санда кеслерини ауурлулукъларында тырныауузчула Будайланы Амир, Атмырзаланы Ибрагим, Бийчеккуланы Тенгиз, Жанукуланы Расул, Элбрус элден Алан Шавердинов, Кёнделенден Бийчеккуланы Ислам бла Диналаны Муслим хорлагъандыла. Абаданлада «алтын» къоллу Элбрусдан Залийханланы Ислам бла Тырныаууздан Казбек Лигидов болгъандыла. Турнирни къурагъан районну физкультура эм спорт комитети, Текуланы Маратны бла Муаед Дышековну жууукълары хорлагъанлагъа бла призёрлагъа саугъала бергендиле.

Жаш боксчуланы тренерле Чегембайланы Ахмат, Гергъокъланы Ахмат, Къумыкъланы Юсюп, Замир Темиров, Гюлюйланы Малик, Балаланы Илиас, Улакъланы Нурбек, Атмырзаланы Бузжигит, Шекерланы Артур, Хаджиланы Юсюп юйретедиле.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Эсепле

Уллу жетишимле - алдадыла

Къабарты-Малкъарны автомотоспорт федерациясында бардырылгъан жыйылыуда быйыл тамамланнган ишлени сюгенديله, келир жылгъа жумушланы да белгилегендиле. Бир къауум адамны да саугъалагъандыла

Тюбешиуде айтылгъаныча, республиканы къуралгъан автоклубланы келечилерине профессионалла дерге эрттеди. Ала биогюнлюкде бийик даражалы эришиулеге къатышмай эселе да, жууукъ заманда атлары айтылгъан раллилеге жетишимлерине ышанырчады.

Урван районда шёндюгю изленлеге келишген автодромну къурулуу бардырыла турады, келир жылда анда жарау этерге, битеу къырал даражалы эришиуле ётдюрюрге да онг чыгъарыкъды, дегендиле жыйылыуда. Федерация Къабарты-Малкъарда 2011 жылдан бери ишлейди. Келир заманнга белгиленнген умутладан бири - токъсанынчы жыллада бардырылып тургъан «Ралли - Эльбрус» эришиулени жангыртыуду.

Жандауурлукъ

Къыйын ауругъан сабийге болушхандыла

Бу кюнледе тхэквондону ГэТи-Эф тюрлюсюндеи къуралгъан эришиуледен бири жандауурлукъ ишге жораланнганды. Тюшген ачча тогъузжыллыкъ саусуз сабий Артемий Лагодагъа берилгенди. Бу жашчыкъ къыйын ауруп, анга багъалы дарманла, къан керек болгъанын спортчула шёндюге дери да биле эдиле.

Озгъан жылда анга болушлукъгъа деп бир къауум иш бардырылгъанды. Спорт федерациягъа таматалыкъ этген Дадуланы Азамат айтханнга кёре, жашланы бла къызланы жаланда тхэквондогъа, спорт жетишимлеге итинирге угъай, къарыусузлагъа эс тапдырыргъа да юйретедиле.

-Жарсыугъа, бизде саусузла, болушлукъ кереклине кёпдюле, аланы барысына да онг этер ючюн битеу да жамауат биригирге керекди. Артемий Лагоданы саулугъуна харастыргъа бу турнирден кёп ачча тюшмегенди, чакъырылгъанла барысы да келалмагъандыла. Болсада, бизнес бла кюрешген бир къауум адам себеп болуп, жыйырма беш мингнге жууукъ сом жыйылгъанды,-дегенди Даду улу.

Бизни корр.

Юйюне кирип, тонагъанды

Быйыл 12 декабрьде полициягъа 73-жыллыкъ прохладначы тарыгъып келгенди. Ол айтханыча, аны юйюне биреу кирип, 79 минг сомун урлагъанды.

Оператив-излеу ишлени кезиуюнде бу аманлыкъны этгенине ишекликде 35-жыллыкъ эр киши тутулгъанды.

Ол алгъын да сюдню оноуу бла жууапха тартылгъаны ачыкъланнганды. Бу шартла бла байламлы уголовный иш башланнганды.

Следствие управление

Баласын багушха атып кетгенди

РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де Следствие управлениясыны къуллукъчулары Россейни Уголовный кодексини 105 статьясыны 2-чи кесегини «в» пунктуна кёре ачылгъан уголовный ишни типтип бошагъандыла (кесине онг эталмагъан къагъанакъ сабийни ёлтюргенлери бла байламлы). 2015 жылда 6 апрельде Нальчикде сабийни ёлюгю табылгъан эди, биогюнлюкде уа следователле аны анасын тохташдырыргъандыла.

Былтыр Ингушская орамда темир жолну тийресин кир-кипчикден тазалагъан кезиуде ишчиле кюйдюрюлген багушда къагъанакъны ёлюгюн тапхан эдиле. Сюдмедицина экспертиза тохташдыргъаныча, ол суууукъдан ауушханды, терисинде жараларын а жаны чыкъгъандан сора алгъанды.

Следствияны кезиуюнде бу мурдарлыкъны этерге ишекилеген соруу бардырылгъанды, тиширыу консультациялану шартлары тинтилгендиле, сабийден ауруп, алай эсепге турмай къалгъан анала тохташдырылгъандыла, къыйын жашау болумгъа тюшгенле бла энчи ишле бардырылгъандыла. Аманлыкъны ачыкълар мурат бла следователле генетика материалланы да жыйгъандыла. Экспертизаладан бири тиширыуну бла ёлтюрюлген сабийни жууукълукъларын кёргюзтгенди.

Ишекли 1984 жылда туугъанды, аны эки баласы барды. Ол мурдарлыкъ этгенине жангдиргенди. Аны сылтауларын ангылата, ючюнчю сабийни аягъы юсюне салаллыгъына ишекли болгъанын айтханды. Ол, врачланы чакъырмай, баладан юйде къутулгъанды.

Ызы бла аны артмакъгъа салып, багушха атып къойгъанды. Баш иеси аны сабийден ауругъанын билмегенди, къарны ёсгени уа тиширыну семизлигинден ангылашынмай къалгъанды.

Мурдарлыкъ этгенине ишекли ана тутулгъанды, биогюнлюкде битеу тийишли документле хазырланадыла.

Фестиваль

Гала-концертге чакъырабыз

2016 жылны **26 декабринде Нальчикде Къыралы Музыка театрда** «Салам Алейкум» телерадиофестивальны Жангы жылгъа аталгъан гала-концерти боллукъду. Анда белгили артистле Газаланы Алим, Текуланы Амур, Мусукаланы Руслан, Тёппеланы Алим, Бийланы Аслан, Холамханланы Къайсын, Туменланы Жаннет, Атмырзаланы Элдар, Асанланы Кулина, Макытланы Арсен, Аппайланы Алимни бла Радмиланы «Жашлыкъ», «Ийман», «Ас-Аланы», «Бештау», «Таулан» жыр къауумла эм башхала кеслерини аламат чыгъарманларын эшитдирикдиле.

Сорлукълары болгъанла: **77-42-08; 8-928-914-46-77** телефон номерлеге сёлешигиз.

Хош келигиз!

Утерянный аттестат №07 68 00 26 723 от 29.06. 2009 года на имя Татчаева Инала Магомедовича, выданный МУП «Общеобразовательное учреждение имени Шахмурзаева С.О.», считать не действительным.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары)
ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
МОКЪАЛАНЫ Зухура
(культура бёлюмню таматасы)
ТИКАЛАНЫ Фатима (жамауат-политика жашау бёлюмню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика жашау - 42-24-02, 42-67-68.
Культура - 42-75-82, 42-66-76.
Социальный-экономика - 42-66-73, 40-59-18.
Жангылыкъла эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм реклама - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72.
Тилманчла - 40-28-97. Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагыт жюрютмейди.
Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оомла редакцияны оому бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн
Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууапладыла.

Редакция авторладан 400 зает тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпюю алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиниклерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплады.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплады.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Османланы Хыйса - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары;
Зезаланы Лида - (1, 2-чи бетле),
Геляланы Валентина - (3,4-чю бетле) - корректорла.

Тиражы 2100 экз. Заказ № 1891
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru